

GÜZEL ŞEYLER*

Eüzü bi'llâhi mine'ş-şeytâni'r-racîm.

Bi'smi'llâhi'r-rahmâni'r-rahîm.

El-hamdü li'llâhi rabbi'l-âlemîn... Ve's-salâtu ve's-selâmu alâ seyyidi'l-evvelîne ve'l-âhirîn, seyyidinâ ve mededinâ muhammedin ve âlihî, ve sahibihî ecmaîn... Ve men tebiahû bi-ihsânin ilâ yevmi'd- dîn...

Emmâ ba'd: Fa'lemû eyyühe'l-ihvân, feinne efdale'l-hadîsi kitâbu'llâh, ve efdale'l-hedyi hedyü seyyidinâ muhammedin salla'llâhu aleyhi ve sellem, ve şerre'l-umûri muhdesâtuhâ, ve külle muhdesetin bid'ah, ve külle bid'atin dalâleh, ve külle dalâletin ve sâhibehâ fî'n-nâr... Ve bi's-senedi's-sahîhi'l-muttasılı ile'n-nebiyyi salla'llâhu aleyhi ve selleme ennehû kâl:

نِعْمَ الْإِدَامُ الْخَلُّ

(حم. م. ت. د. ن. ه. عن جابر؛ طب. عن ابن عباس؛ م. ت. ه. عن عائشة؛ طب. عن السائب)

RE. 452/7 (Ni'me'l-idâmü el-hallu) *Sadaka rasûlü'llâh, fî mâ kâl, ev kemâ kâl.*

Aziz ve muhterem kardeşlerim!

Allah-u Teâlâ Hazretleri'nin selâmı, rahmeti, ikramı, ihsanı, dünyada, âhirette üzerinize olsun... Rabbimiz Teâlâ iki cihanda aziz ve bahtiyar eylesin...

* Bu konuşma; Merhum Dr. Metin Erkaya tarafından, titizlikle çalışılarak metne dönüştürülmüştür. Mekanı Cennet olsun.

Peygamberimiz Efendimiz Muhammed-i Mustafa SAS Hazretleri'nin mübarek hadislerinden bir demet *Râmûzü'l-Ehâdîs* isimli hadis kitabımızın 452. sayfasından okumaya devam edeceğiz. Bu hadîs-i şeriflere başlamadan önce başta Peygamber Efendimiz SAS olmak üzere âlinin, ashabının, etbainin, ahbabının, sâdât ve meşâyihimizin sâir mevtamızın ruhlarına hediye olmak üzere, eseri telif eylemiş Gümüşhaneli Hocamızın, kendisinden feyiz aldığımız Mehmed Zahid Kotku Hocamızın ruhuna hediye olmak üzere, şehidlerin, fatihlerin, gazilerin, mücahidlerin ruhlarına; ashâb-ı hayrât u hasenâtın ruhlarına hediye olmak üzere;

Biz yaşayan müslümanların da Rabbimiz'in rızasına uygun ömür sürüp salih ameller işleyip, makbul sıfatlara sahip olup, huzuruna sevdiği, razı olduğu kullar olarak varmamıza vesile olması dileğiyle bir Fâtiha, üç İhlâs-ı Şerif okuyalım, büyüklerimize hediye edelim öyle başlayalım, buyurun!

.....

a. Sirke Ne Güzel Katıktır

Peygamber SAS Efendimiz:¹

¹ Tirmizî, *Sünen*, c.VII, s.24, no:1762; Ebû Dâvud, *Sünen*, c.X, s.292, no:3324; Neseî, *Sünen*, c.XII, s.111, no:3736; İbn-i Mâce, *Sünen*, c.X, s.56, no:3308; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.III, s.304, no:14300; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.VII, s.279, no:14401; Dârimî, *Sünen*, c.II, s.137, no:2048; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.IV, s.160, no:6689; Begavî, *Şerhü's-Sünneh*, c.V, s.458; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.V, s.85, no:5872; Ebû Avâne, *Müsned*, c.V, s.195, no:8366; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.III, s.469, no:1981; Kudâî, *Müsnedü'ş-Şihâb*, c.II, s.261, no:1319; Tahâvî, *Müşkilü'l-Âsâr*, c.IX, s.489, no:3800; İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.VIII, s.148,

نِعْمَ الْإِدَامُ الْخَلُّ

(حم. م. ت. د. ن. ه. عن جابر؛ طب. عن ابن عباس؛ م. ت. ه. عن عائشة؛ طب. عن السائب)

RE. 452/7 (*Ni'me'l-idâmü el-hallu*) “Sirke ne güzel katıktır.” buyurmuş. “Ne güzel katıktır sirke!” diye sirkeyi methetmiş.

Biliyorsunuz sirke ekşi bir madde, biraz salataya filan koyarız biz; salatanın keyfi yerine gelsin diye. Yani bu koymayı keyfimiz yerini bulsun diye yaparız. Onu bulamazsak, limon sıkıyoruz. Salata da zaten bizim asıl yemeğimiz sayılmaz, yemeğimizin yanında iştahımızı açsın da keyfimiz yerine gelsin, soframız süslensin diye salatayı da ondan yapıyoruz. Bizim şatafatımızın, soframızdaki süsün, ziynetin haddi hesabı yoktur. Hiç yemek yok dediğimiz zaman kapıda karşılar hanım;

no:25102; İbn-i Asâkir, *Mu'cem*, c.II, s.108, no:1284; Ebû Nuaym, *Ahbâr-ı İsfahan*, c.IV, s.259, no:1107; Ukaylî, *Duafâ*, c.VIII, s.374, no:2005; Temmâm, *el-Fevâid*, c.II, s.238, no:1621; İbn-i Hacer, *Lisânü'l-Mîzân*, c.III, s.98, no:332; Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.IV, s.266, no:6782; Câbir ibn-i Abdullah RA'dan.

Tirmizî, *Sünen*, c.VII, s.26, no:1764; İbn-i Mâce, *Sünen*, c.X, s.55, no:3307; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.X, s.62, no:19809; Ebû Avâne, *Müsned*, c.V, s.198, no:8385; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.VII, s.423, no:4445; İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.VIII, s.149, no:25105; Hz. Aişe RA'dan.

Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.XI, s.153, no:11338; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.V, s.101, no:5945; Abdullah ibn-i Abbas RA'dan.

Hâkim, *Müstedrek*, c.IV, s.59, no:6875; Ümm-ü Hâni RA'dan.

Ebû Avâne, *Müsned*, c.V, s.198, no:8384; Heysemî, *Mecmaü'z-Zevâid*, c.V, s.56, no:8031; Enes ibn-i Mâlik RA'dan.

Ebû Avâne, *Müsned*, c.V, s.198, no:8386; Ebû Hüreyre RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.XV, s.283, no:41011; *Câmiü'l-Ehâdîs*, c.XXII, s.249, no:24789.

“—Efendi bugün ne getirdin, evde hiç yemek yok!”

“—Aç bakalım buzdolabını, gel bakalım mutfağa...”

Duvarda patates torbaları asılıdır, pirinç vardır, şunu vardır, bunu vardır, buzdolabı doludur.

Peygamber SAS Hazretleri buyuruyor ki:

“—Sirke ne iyi gıdadır.”

O lââyık değil miydi? Yemeklerin en güzellerine, nimetlerin en yükseğine layıktı ama dünyaya iltifat etmedi, kibir göstermedi; midesinin esiri, nefesine hizmetçi olmadı. Bizi de öyle yetiştirmek için hadîs-i şeriflerinde nasihatlar buyurdu. Tutana ne mutlu!

Sirke ucuz bir gıdadır; birkaç üzümü atsan bir kenara, biraz bekletsen fışkırır, tuzlarsan işte sirke olur. Yani kolay, herkesin evinde bulunan bir şey... Efendimiz böyle sirkeye ekmeğini banar yedi.

Bu söz tevazudan söylenmiş. Efendimiz mütevaziydi, şatafatlı yemek aramadı. Aylarca mutfak diye bir şey yok, ocağından duman çıkmadı. Ateş yanmadı ki duman çıksın. Hurma yedi, “Süt var mı?” dedi, süt sağılmış getirilmişse onu içti, böylece idare etti.

Bu tevazuyu gösterir ama bir de doktorlar diyorlar ki;

“—Bu, modern tıp bakımından da öyle. Zaten bütün yediğimiz maddeleri mide parçalara ayırıyor; aslî unsurlarına, aminoasit denilen şeylere ayırıyor.”

Burada da bu sirke denilen şey de onlardandır. Bütün öteki proteinler ilk önce o malzemeden ayrılıyor, ondan sonra vücut da ondan yapılıyor. İşin aslına, perde arkasına bakılırsa yine çok hikmetli bir söz tabii.

“—Ben bir paça yemeğine çağrılısam bile giderim.” buyurdu Peygamber Efendimiz, yeter ki muhabbet olsun. Yani adamcağızın eti bile yok da kesilen hayvanın bacağından tencereye koymuş kaynatıyor.

Neresini yiyecek?

Suyu işte. “Ona dahi giderim.” buyurdu, tevazu gösterdi. Bazen aç durdu. Öyle aç durdu ki midesi ağrıyor, taş bağladı; bir gün, iki gün yemek yemediği oldu. Sabahleyin eve gelir sorardı;

“—Bir şey var mı yiyecek?”

“—Hiçbir şey yok yâ Rasûllallah!”

“—Eh ben de zaten oruç tutmaya hevesliydim, meyyal idim.” Oruç tutmaya niyet ediverdi, öyle geçirdi vakti.

Rabbimiz bize çok nimetler vermiş. Bizim bu belde, Suudi Arabistan gibi değildir, her şeyi vardır, dağları taşları nimet doludur. Her şeyi vardır, verince nimeti itmek de olmaz, “Çok şükür yâ Rabbi verdiğin nimetlere...” Ama şükrünü eda etmek, şükrünü bilmek lazım!

Bunu Allah bize veriyor ama dünyanın başka yerinde yok, herkese vermiyor. Afrika’da insanların resimlerini bazen gazetelerde çekiyorlar; kaburgaları sayılıyor, çocuklar değnek gibi kalmış. Kimisi açlıktan ölmüş,

kıvrılmış. Bunlar insan! Bizim Hz. Âdem atamızdan kardeşlerimiz... onları hep görüyoruz. Öyle ülkeleri anlatıyorlar ki, Asya'da da var böyle mahrumiyetli yerler. Yağmur yağdığı zaman solucan toplamaya çıkarlarmış, onu yiyecek de karnını doyuracak.

Allah'ın çok mahrumiyetli memleketleri varken bizi burada yaratması, bu nimetlere mazhar etmesi şükrünü ödeyemeyeceğimiz bir durumdur. Onun için Allah'ın verdiği bu nimetlerin kadrini bilelim, gücümüz yettiğinde şükrünü eda etmeye gayret edelim!

b. Asıl Şükür

Cüneyd-i Bağdadî Hazretleri diyor ki:

“—Şükür lafla değildir. Çok şükür yâ Rabbi verdiğin nimetlere... Bu basit bir şükür. Asıl şükür, Rabbin nimetini yedikten sonra ona âsi gelmemektir.”

Nimetini yiyorsun, karnın doyuyor. Karnı doydu ya ondan sonra eğlence yerine gidiyor. Sinemaya, lunaparka, tiyatroya mı, yazlığa, kumarhaneye, meyhaneye mi gider... Karnı doydu ya başka tasası kalmadı günaha gidiyor. Halbuki şükrünü eda etmeye çalışması lazım!

Peygamber Efendimiz buyuruyor ki:²

² Taberâni, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.V, s.163, no:4952; Beyhaki, *Şuabü'l-İman*, c.V, s.124, no:6044; Ebû Nuaym, *Ahbâr-ı İsfahan*, c.I, s.352, no:280; Ukaylî, *Duafâ*, c.I, s.477, no:271; İbn-i Sinnî, *Amelü'l-Yevm ve'l-Leyle*, c.II, s.433, no:487; Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.I, s.100, no:330; Heysemî, *Mecmaü'z-Zevâid*, c.V, s.34, no:7958; İbn-i Adiy, *Kâmil fi'd-Duafâ*, c.II, s.59; Hz. Aîşe RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.XV, s.245, no:40773; *Keşfü'l-Hafâ*, c.I, s.74, no:174; *Câmiü'l-Ehâdis*, c.IV, s.181, no:3038.

أَذِيبْ وَاطْعَامَكَ مُبِذِكْرِ اللَّهِ

(طس. هب. عن عائشة)

(*Ezîbû taàmeküm bi-zikri'llâhi*) “Yemek yemişseniz, yemeğinizi Allah’ın zikriyle öğütünüz, eritiniz.” Tesbih çekin, Allah deyin, *Lâ ilâhe illa'llah* deyin de öyle eritin!

Ama bu zamane insanları... Eskiden beri de böyle şaşkın insanlar olagelmiş. Allah bizi ve evlatlarımızı onlardan eylemesin... Nerede bir sefalı yer görse, hemen günaha kalkar orada:

“—Aaa buranın manzarası çok güzel, çok havadar, püfür püfür esiyor; çimen, çayır, ağacın gölgesi. Getir içkileri, mezeleri, haydibir de çalgı, çengi getirirsen daha da iyi olur...”

Hemen günaha dalar. Bu nimeti vermiş Allah, çok şükür demiyor, aksine günaha dalıyor, insanoğlunun bir acaip hali.

Ama başına bir hal gelse kime yalvaracak? Yer zangır zangır sarsılmaya başladı, ne yapacak?

“—Allah” diyecek. Kadıköy vapurunda ben şöyle bakarım, güleceğim de gelirdi; lodos şiddetli... Vapurun burnundan dalga vurduğu zaman öbür tarafına aşırıyor, vapurun burnu bir giriyor bir çıkıyor dalganın içine... İşte buradan kalkacak, Kadıköy iskelesine yanaşacak. Bıdır, bıdır, bıdır herkesin dudağı kıpırdıyor. E ne oldu; siz yazın lodos olmadığı zaman böyle değildiniz. Hepsi dindar, hepsi tesbihli, hepsinin ölüm korkusu var. Ya batıverirse diye o zaman zikre, tesbihe başlıyor. Ama öyle tehlike anında duaetmenin kıymeti yok.

Rahatlık zamanında dua edenin duasını kabul eder Allah. Aklına hiç gelmiyor öteki zamanda da başı sıkıştığı zaman; ya hasta olacak ya birisi ölecek, ya bir malî krize düşecek, ya çocuğu olmayacak... O zaman dolaşır hoca hoca... Sair zaman yapmıyor, istediği bir şey olmazsa, dua ediyor, büyük bir namertlik... Mert olan insan nimeti vereni bilir, mün'im-i hakîkiyi bilir ve ona güzel kulluk eder. Utanır güzel kulluk etmemeye...

Hani *nankör* diyoruz, ne demek?

Nân, Farsça ekmek demek; *nankör*, kendisine ekmeği vereni görmeyen demek. Kendisine ekmeği yemeği vereni görmüyor; öyle olmak doğru değil. İnsan iyiliğe iyilikle muamele edecek, karşılık verecek. Hatta iyi insan, başka bir kuldan kendisine bir kötülük gelse, kötülüğe bile iyilikle muamele edecek; asıl güzel huylu, ahlâkı yüksek insanlar öyle insanlardır.

Meselâ, büyüklerimiz demişler ki:

“—İyiliğe iyilikle mukabele etmek her kişinin kârıdır.”

Herkes yapabilir bunu. O sana bir hediye vermiş, sen de ona bir hediye veriyorsun, o sıkıntılı bir zamanda yardımına koşmuş sen de onun yardımına koşuyorsun. Herkesin işi diyor, büyüklerimiz bu merhaleyi aşmışlar;

“—Kötülüğe iyilikle mukabele etmek er kişinin kârıdır.”

Onun için babayiğit olmak, arslan gibi olmak lâzım ki, “O bana kötülük yaptı, ben ona kötülük yapayım.” demiyor, bilakis Allah için

kötülüğe de iyilikle mukabele ediyor. Öyle olmak lazım! Kötülüğe iyilikle mukabele etmeyi tavsiye edecek kadar dedelerimiz faziletli olmuş, yükselmişler. “İyiliğe iyilikle mukabele herkesin işi, basit bir iş.” diyor. Adamlar öyle yükselmişler ki o mübarekler; küçümsüyorlar.

Evine çağırmış kapısından kovmuş, evine çağırmış kapısından kovmuş, çağırmış kapısından kovmuş...Yetmiş defa diyorlar kitaplarda, -isterse yedi defa olsun- çağırmış kapıya kadar;

“—Gel bizde yemek yiyelim!” diye eve içeri girmiş,

“—Yokmuş yemek, git...” demiş.

Yine gelmiş yine çağırmış, yine gitmiş yine gelmiş, yine gitmiş, yine gelmiş, sonunda ayağına kapanıyor;

“—Efendim, ben sizi denemek istedim, kusuruma bakmayın affedin beni. Hakikatten büyük zatmışsınız, hiç kızmadınız. Çağurdım geldiniz, kovunca da bir şey demediniz; gittiniz. Git deyince gittiniz, gel deyince geldiniz.” diyor.

“—Evlâdım, bunun büyüklük neresinde? Bunu bizim Horasan’ın köpekleri bile yapar. Çağırırsın gelir, hoşt dersin gider.” diyor.

Bak ne kadar tevazu sahibi. Küçümsemişler, “Basit şeyler bunlar!” demişler. Daha yüksek, güzel huylara sahip olmak için çalışmış, çabalamışlar. Bizim zamane insanları iyiliğe kötülükle mukabele ediyor. Bre insaf yani, bu kadar nankörlük yakışmıyor.

Allah bize edep nasib etsin... Edip, àrif, kâmil, zarif kul olmayı nasib etsin... Kaba saba, nimeti bilmez, iyilik yapanı anlamaz, dostu düşmanı ayırmaz, duygusuz insan etmesin...

c. Kuru Üzüm Ne Güzel Gıdadır

İkinci hadîs-i şerif yine gıda ile açıldı. Peygamber SAS Efendimiz bu hadîs-i şerifinde diyor ki:³

نِعْمَ الطَّعَامُ الزَّبِيبُ، يَشُدُّ أَلْعَصَبَ، وَى ذُهَبِ
أَلْوَصَبَ، وَى طَفِئِ الْغَضَبَ، وَى طِيبِ النَّكْهَةِ،
وَىذْهَبِ بِالْبَلْغَمِ، وَى صَفِى اللُّونِ

(ابن السنى، وأبو عوانة، خط. والديلمى، كر. عن سعيد عن أبى هند الدارى)

RE. 452/8 (*Ni'me't-taàmu ez-zebîbu yeşiddü'l-asabe, ve yüzhibü'l-vasabe, ve yutfiü'l-gadabe, ve yutîbü'n-nekhete, ve yezhebü bi'l-balgâmi ve yasfi'l-levni*)

(*Ni'me't-taàmu ez-zebîbu*) “Kuru üzüm ne güzel gıdadır!” Gerçekten de güzel gıdadır. “Sirke ne güzel gıdadır.” demiş, gerçekten güzel gıdadır, faydası vardır. “Üzüm ne kadar güzel gıdadır.” dedikten sonra açıklamış;

(*Yeşiddü'l-asabe*) “Sinirleri takviye eder.” Yani zayıf sinirli olmaz insan, çelik gibi olur sinirleri.

³ Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.IV, s.265, no:6779; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimâşk*, c.XXI, s.60; İbn-i Hacer, *Lisânü'l-Mîzân*, c.IV, s.425, no:1307; İbn-i Hibbân, *Mecrûhîn*, c.I, s.327; Ebû Hind ed-Dârî RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.X, s.41, no:28266; *Câmiü'l-Ehâdîs*, c.XXII, s.260, no:25821.

(*Ve yūzhibū'l-vasabe*) “Hastalığı def eder.” İnsan öyle halsiz bitkin hasta filan olmaz. (*Ve yutfiū'l-gadabe*) “İnsanın asabilğini, gazabını söndürür.” Sinirli, ateş gibi parlayıveriyor, onu yedi mi, geçer. Tatlılaşıyor demek, üzüm gibi oluyor insan, gazabı gidiyor.

(*Ve yutîbü'n-nekhet*) “İhtiyarlığı hoş eder.” Hastalığı, ihtiyarlığı, halsizliği iyi eder. (*Ve yezhebū bi'l-balgami*) “Balgamı söktürür.” İnsanın içine hararet verir, hastalığını geçirttirir, balgamını söktürtür. (*Ve yasfi'l-levn* veya *yusaf-fi'l-levn*) “Rengi de safîleştirir, güzelleştirir.”

Üzüm güzel bir gıdadır. Bugün doktorlar da tıp da aynı şeyi kabul ediyor. Biliyorsunuz umumiyetle bizim bugünkü tatlı ihtiyacımız, fabrikalarda yapılmış beyaz şekerle dayanıyor. Ama öbür taraftan da tıp kitaplarını, mecmuaların gazetelerin, tıp köşelerini okuduğumuz zaman diyorlar ki:

“—Aman üç tane beyazdan sakın, dört tane beyazdan sakın. İşte şekerden, undan, yağdan sakın...” diye bir de öyle nasihat ediyorlar. Çünkü fazlası sıhhate iyi gelmiyor.

Bu sun'î şekeri, kelle şekeri, fabrika şekerini Osmanlılar zamanında Avrupa'dan getirmişler;

“—Efendim, bu şekerden size verelim, ihraç edelim, size satalım bunları.” demişler.

Padişah:

“—Ben şöyle adamlarımı toplayayım, bir danışayım.” demiş, toplamış.

Hocamız rahmetli anlatırdı, Allah şefaatine erdirsin... Yeniçeri ağası kalkmış, palabıyıklı babayığit adam, demiş ki:

“—Padişahım, biz bu şekeri yersek onlar gibi cılız bacaklı kalırız. “

“—E ne olacak?”

“—Biz pekmezi alacağız, hüp bir içtik mi tamam, ne soğuk tesir eder, ne başka bir şey tesir eder. “

Onun şekeri de tam hakiki şekerdir. İşin içine şunu bunu karıştırmamışlardır. Eskiden dağlar taşlar her taraf üzümdü, bağdı, her tarafta bağlar çok olurdu. Şimdi onları söküyorlar, kimsenin o işe aldıracağı yok...

Çikolatalar, şekerler çocuklara, büyüklere en zararlı şeylerden birisi... Yağ yapıyor, kolesterolü artırıyor; tabii şeyler değil.

Bir de Ankara’da bizim hoş halli, müslüman dindar doktor bir dostumuz var. Hani ilan vardır ya, göğü ısıtamazsınız diye reklam yapıyor birisi:

“—Göğü ısıtamazsınız, çatınızı İzocam’la kaplatın!” diyor. Doktor dostumuz da diyor ki:

“—Ne diye etrafı ısıtacağız diye uğraşıyorsunuz? Soba kalorifer şunu bunu... Üzüm yiyin, içiniz ısınsın, tamam! İçiniz ısındı mı, üşümezsiniz.”

Doğu Anadolu’da bizim vatandaşlardan bir tanesi yakayı bağı açmış gidiyor, kar, kış, kıyamet, rüzgâr esiyor. Birisi de ağzını sarmış, başını sarmış, yakasını kaldırmış filan.

O yaka bağırı açık efe onun yanına kadar gelmiş, demiş ki:

“—Böyle bu kadar sarınma!”

“—Niye? Hava soğuk değil mi?” demiş.

“—Rüzgâr, soğuk bir yerden girdi mi çıkamaz, üşürsün!” demiş. Tabii o neden öyle oluyor? Demek ki, insanın içi üşümediği zaman yaka bağır açabiliyor. İçinin üşümemesi için de gıdanın sağlam olması lazım!

Bayburt’tan bir yaşlı teyze gelmişti, çarşafılı... Bizim gıdamıza, yemeğimize baktı. Kendi mahalli tabiriyle diyor ki:

“—Eyle can mı barınır?”

Yani, “Sizin bu yediğiniz şeylerle can kuvvetlenmez ki!” demek istiyor.

“—Böyle yediğiniz şeylerle can mı barınır?” Nasıl olacak?

“—Tereyağını ısıtırsın, hüp içersin. O zaman işte sağlam olur.” diyor.

Tabii tereyağını kim bulur, nerede bulur bilmiyoruz da...

Tabîî gıdalarda bizim için fayda var. Üzüm yediğin zaman şekeri çarçabuk hemen kana karışır. Üzüm şekerinin hazmı da kolaydır. O bakımdan bu hadîs-i şeriflerde tavsiye edilen malzemeye itinâ etmek lazım! Üzümlerimiz bulunsun; büyük, Besni üzümleri vardır, siyah üzümler vardır; kan yapar. İşte onlardan arada böyle yemeli, bu hadîs-i şeriflerdeki nasihatlere bakarak, hastalıklardan sıhhati korumaya dikkat etmeli!

d. Hamam ve Dügün Evi

Hadisler değişince mevzu değişti. Bu hadîs-i şerifte Peygamber SAS Efendimiz buyuruyor ki:⁴

نَعْمَ الْبَيْتِ، يَدْخُلُ الرَّجُلُ الْمُسْلِمُ بَيْتَ الْحَمَّامِ
، وَذَلِكَ أَنَّهُ إِذَا دَخَلَ سَأَلَ الْجَنَّةَ، وَاسْتَعَاذَ بِهَا
لِلْمِنِّ النَّارِ؛ وَبِئْسَ الْبَيْتُ، يَدْخُلُ الرَّجُلُ الْمُسْلِمُ
بَيْتَ الْعَرُوسِ، وَذَلِكَ يَرْغَبُ فِي الدُّنْيَا،
وَيُنْسِيهِ الْآخِرَةَ

(كر. والحكيم، وابن منبج، وابن السني عن أبي هريرة)

RE. 452/9 (*Ni'me'l-beytü yedhuluhü'r-racülü'l-müslimü beytü'l- hammâmi, ve zâlike ennehû izâ dehalehû seele'llâhe'l-cennete ve'steàze bi'llâhi mine'n-nâr; ve bi'se-beytü yedhuluhü'r-racülü'l- müslimü beytü'l-arûsi, ve zâlike li-ennehû yüraggibbühû fi'd-dünyâ, ve yünsîhi'l-âhireh*)

(*Ni'me'l-beytü*) “Ne iyi evdir ne güzel evdir.” Arapça’da *ni'me*, ne iyi demektir. (*Yedhuluhü'r-racülü'l-müslimü*) “Müslüman adamın girmiş olduğu ev, ne iyi evdir; (*beytü'l-hammâm*) hamam dediğimiz yıkanmaya mahsus ev, ne iyi evdir.”

⁴ Beyhaki, *Şuabü'l-İman*, c.VI, s.160, no:7779; İbn-i Asakir, *Tarih-i Dimaşk*, c.VIII, s.188; Hakîm-i Tirmizî, *Nevâdirü'l-Usûl*, c.II, s.119; Ebu Hüreyre RA’dan.

Kenzü'l-Ummal, c.IX, s.393, no:26644; *Camiü'l-Ehadis*, c.XXII, s.252, no:24795.

(*Ve zâlike ennehû*) Sebebini de açıklıyor. Neden iyi dedi hammam denilen yere? (*İzâ dehalehû*. “O evin içine girdiği zaman, (*seele’llàhe’l-cennete*) Allah’tan cenneti ister: ‘Yâ Rabbi, bana cennetini nasip et!’ der. (*Ve’steàze bi’llâhi mine’n-nâr*) Ve cehennemden Allah’a sığınır: ‘Yâ Rabbi, beni cehenneme sokma, cehennemden koru; bana cennetini ver!’ der.”

Onun için, “Girdiği o hamam evi ne güzel bir evdir.” buyurdu Peygamber Efendimiz.

Buna mukabil de buyurdu ki:

(*Bi’sel-beytü*) “Ne kötü evdir, (*yedhuluhü’r-racülü’l-müslimü*) müslüman adamın girdiği ne kötü evdir, (*beytü’l-arûs*) düğün evi, gerdek evi ne kötü evdir. (*Ve zâlike*) “Bu şu sebeptendir ki, (*li- ennehû yurakkibbühû fi’d-dünyâ*) onu dünyaya teşvik eder, dünyaya meylettirir; (*ve yünsîhi’l-âhireh*) ahireti unutturur.”

Birazcık izah ederek, bir daha mânasına dönelim. Mâlum hamam denilen şeyi Efendimiz yasak etti;

“—Aman ashabım işte yukarı illerde, Şam taraflarında bazı evler varmış, adına hamam deniliyormuş. Oraya insanlar giriyorlarmış, çıplak yıkanıyorlarmış, siz oralara girmeyin!” dedi. Yani hamamlara girmeyi yasaklayan hadîs-i şerifler var.

Neden? Çıplak giriyorlar, avretler açılıyor, günahlar oluyor diye.

Sonradan müsaade etti ama nasıl müsaade etti?

lyice örtünmek, peştamal tutunmak, avret mahallerini göstermemek, açmamak; başkasının bir yerine bakmamak şartıyla müsaade etti.

Ama esas itibariyle hamam denilen yer tehlikeli bir yer. Yani günah olabilme ihtimali olan bir yer, gerçi insan yıkanacak temiz olması için lazım filan ama, günah ihtimali var. Böyle tehlikeli olmasına rağmen girerken;

“—Yâ Rabbi! Bana cennetini nasib et, beni cehennemden koru.” diyerek, cenneti düşünerek, cehennemden sığınarak iyi niyetle girdiği zaman ne iyi ev olur! Niyete göre, ne iyi ev!” diye methediyor Peygamber Efendimiz.

Düğün evi de güzeldir, gerdek evi de güzeldir. İnsan işte düğün yapıyor; davullar, eğlenceler, yani şenlik, güzel bir şey... Ama eğer onu dünyaya daldırtıp da ahireti unutturursa, o zaman kötü olur.

Demek ki sebebe göre her şey. Bir şeyin iyiliği kötülüğü neticesine göre. Yani kötü gibi görünen bir şey, insan iyi niyeti ile ona bakar yaklaşırsa, onun için iyi olabilir. Fakat iyi gibi görünen bir şey, kendisini kapıp koyuverirse, gevşerse, şaşırırsa o zaman kötü olur.

Peygamber SAS Efendimiz'e birisi geldi dedi ki; “—Dua et, ben zengin olayım.” Peygamber Efendimiz buyurdu ki;

“—Şükrünü eda edeceğin az bir mal, şükründen âciz kalacağın, Allah'a ibadetten geri kalacağın, seni geri bıraktıracak olan çok maldan daha hayırlıdır, isteme bu işi!” dedi. Uzun bir

hikayedir bu. Yani ne hayırlı ise Allah'tan onu istemek lazım. Hayırlı olanı istemek lazım.

“—Yâ Rabbi! Bana evlat ver, evlat ver, evlat ver...” Hayırlısını iste!

“—Yâ Rabbi! Bana mal ver...” Yahu hayırlısını iste!

“—Şu şöyle olsun!”

Hayırlısını iste! Her şeyin hayırlısı... Çünkü hayır mı şer mi bazen insan anlayamaz. Şer gibi görünür hayırdır, hayır gibi görünür, yani insana tatlı gelir, insan heves eder, sonu kötü gelir.

“—Aman arkadaş dua et bana, şu sahilde çok güzel, plajların tam yanı başında ucuz bir dairenin peşindeyim, satın alayım!”

Hayırlı mı olacak acaba? Sen oraya gideceksin, çıplakları göreceksin, günahlara gireceksin. Senin çoluk çocuk seni dinlemeyecek. Sen sakallı da olsan, hoca da olsan sen işe gittiğin zaman çocuğuna hakim olamayacaksın. Ne diye bana dua et diyorsun, aman hocam şu olsun, bu olsun diye?

İyi gibi görünüyor ama değil aslında, onun için her işimizi bu uhrevî hesaba vurarak ölçelim.

Ataullah-i İskenderânî diye Şâzelî ariflerinden bir zat-ı muhterem var, büyük evliyaullahtan, kitap yazmış. O zât diyor ki:

رَبِّ مَعْصِيَةٍ أَوْرَثَتْ ذِلًّا وَإِنْ كِسَارًا
خَيْرٌ مِنْ طَاعَةِ أَوْرَثَتْ عِزًّا وَاسْتِكْبَارًا

Rubbe ma'siyetün evreset zillen ve'nkisâren;

Hayrun min tâatin evreset izzen ve'stikbârâ.

“Bir günah ki insanda zillet ve gönül kırıklığı meydana getiriyor, haddini bilme duygusu meydana getiriyor; daha hayırlıdır insanda izzet, izzet-i nefis, burun büyüklüğü ve kibir hasıl eden ibadetten...”

Bir günah ki insana haddini bildiriyor, edebini takındırıyor, boynunu büktürüyor, hak yola girmesine sebep oluyor, daha hayırlıdır bir ibadetten ki; insana gurur veriyor, burnunu havaya kaldırtıyor, kibirli insan yapıyor. O iyi değil... Kibir veren ibadetten, kendinin haddini bildirip gözyaşı döktürüp de doğru yola dönmesine vesile olan günah daha hayırlıdır.” diyor. Çünkü kibir, ucup Allah'ın sevmediği sıfatlardandır.

Onun için bu hadîs-i şerifte de böyledir. Her şeyin neticesine bakmak lazım, netice itibariyle nereye varıyor?

Mesela sadaka veriyorsun, zekât veriyorsun. Esasında para çıkıyor senden, sevinmemesi lazım, üzülmesi lazım insanın ama sevap kazandığı için hayırlı... Hacca gidiyorsun, toz, toprak, sıcak, meşakkat, sıkıntı... İzdihamdan ezilmek, ölmek, kalmak var ama yol Allah yolu... Cihada gidiyorsun, esas itibariyle malın gidiyor, masraf oluyor; korku, ölmek, yaralanmak, topal olmak, kör olmak var ama Allah yolunda olunca, sevabı çok olunca, iyi oluyor. Her şeyi ahiret hesabına vurup, ahiret terazisi ile tartıp öyle yapmalı!

“—Efendim iki tane kadın var, acaba hangisini alsam?” Hangisi daha müslümansa onu al.

“—Ama şunun malı çok, kendisi de güzel, şöyle böyle...”

Efendimiz öyle demedi ki! Efendimiz; “Müslüman olanına rağbet edin.” dedi. Sen beğenirsin ama sonra zehir zemberek olur. Sen onu ilk başta beğenirsin sonra kötü gelir arkası. Hep hesaplarımızı Allah rızası için yapalım.

Büyüklerimiz bize ne öğretti? Şöyle diyeceğiz:

إِلٰهِي أَنْتَ مَقْصُودِي، وَرِضَاكَ مَطْلُوبِي!

(*İlâhî ente maksûdî ve ridâke matlûbî.*) “Yâ Rabbi, maksûdum sensin, hedefim sensin, seni istiyorum; ben senin rızanı istiyorum.” “Her işte gayem o... Rahatımı, malımı, canımı terk ederim; yeter

ki sen razı ol. Sen razı olasın diye hepsini terk ederim. Elimin tersi ile iterim bütün nimetleri, senin rızana aykırı ise... İstemem, öyle nimet nimet değildir diye vazgeçerim!” diyebileceğiz.

Allah o terbiyeyi ihsan eylesin...

e. Sahur Yemeği Ne Güzeldir

Peygamber SAS Efendimiz buyurdu ki:⁵

نِعْمَ غَدَاءُ الْمِثْمِ وَالسُّحُورِ، إِنَّ اللَّذَّةَ وَمَلَائِكَتَهُ
يَصَلُّونَ عَلَى الْمِثْمِ تَسْحِيرِيْنَ

(أبو محمد الجوهري في أماليه عن ابن عمر)

⁵ *Kenzü'l-Ummal*, c.VIII, s.526, no:23984; *Camiü'l-Ehadis*, c.XXII, s.270, no:24854.

RE. 452/10 (*Ni'me'l-gıdâü'l-mü'mini es-sahûru, inna'llàhe ve melâiketehû yusallûne ale'l-mütesahhirîne*)

(*Ni'me'l-gıdâü'l-mü'mini es-sahûru*) “Mü'minin ne güzel gıdasıdır seher vaktinde kalkıp da yediği o sahur yemeği. (*Inna'llàhe ve melâiketehû yusallûne ale'l-mütesahhirîne*) Allah-u Teâlâ Hazretleri ve melekleri seher vaktinde sahur yemeye kalkan kimselere dua ederler, salât ederler.”

Allah-u Teâlâ Hazretleri'nden salât ne demek?

Rahmet demek. Rahmet eder, yani o kula rahmetini ihsan eder. Meleklerden istiğfar ve dua; “Yâ Rabbi! Bu kulunu afv ü mağfired eyle, oruç tutacağım diye bak sahura kalktı...” Halbuki insan yemek yiyor ama emre uygun olunca, yemek yediği halde sevap oluyor.

“—Sahura kalkmasa?”

Bak yemek yemiyorum, daha büyük fedakârlık olacak. Hayır emre uymak iyi. Şurada yemek ye dediği zaman yersin, burada yemek yeme dediği zaman yemezsin.

Peygamber Efendimiz buyurdu ki:

“—Seferdeyken, yolcuyken namazı dört rekât kılmaya devam etmek, seferî olarak iki rekât kılmayıp dört kılmak; mukim iken, kendi şehrinde oturuyorken dört rekât kılması gereken namazı iki kılmak gibi yanlıştır, doğru değildir.”

Halbuki bak orada dört kılıyor, daha fedakârlık yapıyor. Fedakârlık yapıyor gibi görünüyor ama söz dinlemiyor. Allah ikram etmiş, meşakkati

var seferin... “Dört rekâtlı namazlarınızı iki kılın!” diye buyurmuş, baş üstüne diyecek.

المر فوق الأدب.

(*El-emru fevka'l-edeb*) [Emir edebin üstündedir.]

“—Baş üstüne yâ Rabbi, pekiyi...” diyecek.

Onun için bizim mezhebimizde bu hadise dayanarak alimlerimiz diyor ki;

“—Seferde namazı iki rekât kılmak azîmettir.”

Yani, “Ruhsat değildir, azimettir, onu öyle yapmak lazım!” mânasına...

İşte İslâm'ın inceliği budur. Yat dediği yerde yatacaksın, kalk dediği zaman kalkacaksın! İnsan kalksa, bütün gece ibadet etse, etse, etse, etse... Yalvarsa yakarsa, tesbih çekse, sabah namazını evde kılıp yatsa, uygun değil... Çünkü Peygamber Efendimiz öyle demedi. Sabah namazına camiye gelmek sünnet.

“—Sen camiye gelmedin?”

“—E hocam bütün gece ibadet ettim. “

Ettin ama, ters ettin. İş usûle uygun yapmadın. Asıl güzel şey söz dinlemektir. Dinde ne fazlalık, ne eksiklik...

Hatta sahâbe-i kirâmdan bir zâtın sözü hoşuma gidiyor... Hani o Şaban'ın son günü; Ramazan'ın acaba biri mi, Şaban'ın otuzu mu?

Yevm-i şek...

“—*Yevm-i şek*’te hâsseten oruç tutmam. Hassaten tutmam. Eski ümmetler, her birisi bir şey kata kata dini bozdular, onun için ben öyle katıştırma yapmam!” diyor.

“—Efendim işte tutayım da Ramazan ise iyi, Şaban ise yine iyi...”

Öyle şey yok. Her şey emre uygun olacak.

Bazıları istediler ki evlenmesinler, bazıları istediler ki geceleri ibadet etsinler, bazıları istediler ki gündüzleri her zaman oruç tutsunlar; Peygamber Efendimiz hepsinin karşısına çıktı. Onları tasvip etmediğini beyan etti;

“—Ben, sizin Allah’tan en çok korkanınızım ama bak evlendim. Evlenmemek iyi olsaydı ben evlenmezdim, çünkü Allah’tan en çok korkanınız benim, evlendim. Sonra gecenin bazı bölüğünde uyurum, bazı bölüğünde kalkarım. Sonra bazı günler oruç tutarım, bazı günler tutmam. Benim sünnetime uyun; benim sünnetime uymayan benden değildir.” dedi.

Dinde ifrat da, tefrit de iyi değildir. Yani aşırı yapmak da, azaltmak da iyi değildir. Peygamber Efendimiz’den yine buyuruluyor ki:

“—Kimse bu dinin yükünü çekemez, ne kadar yük altına girse yük o kadar çoğalır, yine daha geride çekemeyeceği yük kalır, kimse bu işi hak edemez yani mümkün değil... Onun için amellerden gücünüz yettiğine tevazu ile teveccüh edin!”

“—Yâ Rabbi! benim azımı çoğa say, ibadetimi kabul eyle.” deyin, öyle ibadet edin! İddialı girersen, bir müddet yaparsın, bırakırsın.

“—E ne oluyor, hayrola? Ben senin geceleyin hiç ışığının söndüğünü görmedim.”

“—E sabahlara kadar Allah kabul etsin yüz rekât, iki yüz rekât namaz kılıyorum.”

“—İyi güzel, Allah kabul etsin ama hep devam ettirebilecek misin?”

Yok, altı ay sonra bıkıyor. Bakıyorsun bizim efendi namazı da bırakmış, bıktı. Olmaz!

İslâm devamlılık dini. İbadetin hayırlısı, az bile olsa müdavemetle muntazaman yapılandır. Müslümanlık intizam dini yani öyle yıldız gibi parla sön, ondan sonra zikzak yap. Bir öyle bir böyle şey değil! Ölçü, intizam, dikkat, edep... Budur dinimizin ana prensipleri...

Allah-u Teâlâ Hazretleri bize dinimizin bu inceliklerini anlayıp da öyle edîbâne, arifâne Müslümanlık yapmayı, yaşamayı nasib eylesin, böyle müslüman eylesin...

“—Seferde bir insan sünnet kılacak mı?”

Mecburiyet yok, dört rekât farzı bile iki kılıyor. Zamanı çok genişse, yani otobüs kalkmıyor, durum müsait, o zaman sünnetleri kılmaya vakit var, kılar ama mecbur değil.

Yani hiç sünnet kılmasa, öğleyin iki rekât öğlenin farzını kılsa yola devam etse; devam edebilir. Çünkü Allah-u Teâlâ Hazretleri farzın bile iki rekatını affetmiş, sünnete artık bir şey kalmıyor.

f. Hikmetli Söz Ne Güzel Bir Hediyedir

Bu hadîs-i şerif’te Peygamber Efendimiz değişik bir hediyeyi anlatıyor bize, diyor ki:⁶

نِعْمَ الْفَائِدَةُ لِعَبْدٍ وَنِعْمَ الْهَدِيَّةُ، الْكَلِمَةُ مِنْ
كَ لَامِ الْحِكْمَةِ يَسْمَعُهَا الرَّجُلُ، فَيَلْتَوِي
عَلَيْهَا، حَتَّى يَهْدِيَهَا إِلَى أَخِيهِ

(هناد عن عبد الرحمن بن يزيد عن أبيه؛ الديلمي عن ابن عباس)

(*Ni’me’l-fâidetü li’l-abdi, ve ni’me’l-hediyetü, el-kelimetü min kelâmi’l-hikmeti yesmeuhe’r-racülü, feyeltevî aleyhâ, hattâ yehdîhâ ilâ ahîhi’l-müslimi*)

(*Ni’me’l-fâidetü li’l-abdi*) “Karşınızdaki kula ne güzel bir fayda sağlamaktır, (ve *ni’me’l-hediyetü*) ve ne güzel bir hediyedir; (*el- kelimetü min kelâmi’l-hikmeti*) hikmetli sözlerden bir söz...”

Neymiş bu güzel hediye olan, faydalı olan şey?

“Hikmetli sözlerden yerli yerinde, doğru, akla, şeriata, mantığa, Allah’ın rızasına, Rasûlüllah Efendimiz’in sünnetine uygun bir söz ki, (*yesmeuhe’r-racülü*) kişi onu işitmiştir veyahut, (*yüsmiuhe’r- racülü*) söyler, işittirir,

⁶ Hünnad, *Zühd*, c.I, s.300, no:529; Abdurrahman ibn-i Zeyd babasından.

Deylemi, *Müsnedü’l-Firdevs*, c.IV, s.262, no:6773; Abdullah ibn-i Abbas RA’dan.

Kenzü’l-Ummal, c.X, s.171, no:28890; *Keşfü’l-Hafa*, c.I, s.364, no:1159; *Camiü’l-Ehadis*, c.XXII, s.262, no:24828.

karşısındakine anlatır, kişi onu işitir. (*Feyeltevî aleyhâ*) Üzerinde tefekkür eder. ‘Bak ne güzel bir söz!’ diye eğilir, iyice, eksiksiz öğrenir.”

Meselâ, Peygamber Efendimiz’in hadisi; hikmetli söz tabii...

Sözü iyice kelimesi kelimesine belledi, üzerine eğildi. (*Hattâ yehdîhâ ilâ ahîhi’l-müslimi*) “Sonra öteki müslüman kardeşine onu hediye edinceye kadar iyice muhafaza etti.” Yeri gelince de, “Bak ben Efendimiz’den şöyle hadîs-i şerif duydum, evliyaullahtan filanca zâtın şöyle sözünü duydum, filanca ârif alim kimse şöyle dedi, böyle dedi.” diye başkasına nakletti.

Peygamber Efendimiz, “Bu ne güzel hediyedir.” diyor.

Demek ki, hediye her zaman baklava, börek, şeker, kaymak olmuyormuş, bazen de hikmetli güzel bir söz oluyormuş. Bak Peygamber Efendimiz ne diyor:

(*Ni’me’l-fâidetü*) “Ne güzel faidedir, (ve *ni’me’l-hediyetü*) ve ne güzel bir hediyedir işittiğin hikmetli güzel bir söz...”

Onun için bu güzel sözleri hatırlınızda tutmaya kendinizi alıştırmaya! Bu hafıza denilen bu meleke kullanıldıkça zamankuvvetlenir. “İyice zabtedeyim, dikkatle dinleyeyim, hafızama yerleştireyim!” dedikçe, böyle yaptıkça, kullandıkça hafızanız kuvvetlenir. Eğer hafızanızda kalmıyor ise, göğüs cebinize bir defter koyun, bir de yanına bir kalem; beğendiniz şeyi oraya doğru yazıverin, hatırdaki doğru kalsın!

Şimdi bazen bir yerde oturuyoruz, akşam üstü ihvânımız toplanıyor, okuyoruz hadîs-i şerifi, beş tane hadis okuyoruz. Ondan sonra kapatıyorum ben, yatsıyı kılıyoruz geliyoruz yine, soruyorum;

“—Beş tane okuduğumuz hadisten ne kaldı aklınızda? Söyle bakalım, beş taneyi say!”

Kimisi sayıyor, kimisi saymıyor. İyi dinlenmeyince, iyi dinlense bile bazen sözü zabtetmeye kendimizi alıştırmamışız.

Bazısı hadisin başıyla, öteki hadisin sonunu karıştırıyor, bazısı öbür tarafını karıştırıyor. Yani dikkatli dinlemeye, olduğu gibi zabtetmeye alışırsak iyi olacak. Buna kendimizi inşaallah alıştıralım!

g. Kur’ân-ı Kerîm Ne Güzel Şefaatçidir

Gelelim müjdeli bir başka hadîs-i şerife...
Peygamber SAS Efendimiz buyurdu ki:⁷

نَعْمَ الشَّفِيعَ الْقُرْآنَ لِصَاحِبِ هِ يَوْمِ الْقِيَامَةِ، يَقُولُ: يَا
رَبِّ، أَكْرِمُهُ! فَيَلْبَسُ تَاجَ الْكِرَامَةِ، ثُمَّ يَقُولُ: يَا
رَبِّ زِدْهُ، فَيَكْسِي كِسْوَةَ الْكِرَامَةِ، ثُمَّ يَقُولُ: يَا
رَبِّ زِدْهُ اَرْضَ عَنْهُ، فَلَيْسَ بَعْدَ رِضَى اللَّهِ عَنْهُ شَيْءٌ

(أبو نعيم، ش. عن أبي هريرة)

⁷ Deylemi, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.IV, s.262, no:6772; Ebu Nuaym, *Hilyetü'l-Evliya*, c.VII, s.206; İbn-i Ebi Şeybe, *Musannef*, c.X, s.495, no:30670; Darimi, *Sünen*, c.II, s.522, no:3311; Ebu Hüreyre RA'dan.

Kenzü'l-Ummal, c.I, s.540, no:2422; *Camiü'l-Ehadis*, c.XXII, s.258, no:24815.

RE. 453/2 (*Ni'me's-şefîu el-kur'ânü li-sahibihî yevme'l-kıyâmeti, yekûlü: Yâ rabbi, ekrimhu! Feyülbesü tâce'l-kerâmeti, sümme yekûlü: Yâ rabbi, zidhu! Feyüksâ kisvete'l-kerâmeti, sümme yekûlü: Yâ rabbi, zidhu, ırda anhu! Feleyse ba'de rıda'llàhu şey'ün*)

Bu Ebû Hüreyre RA'dan rivayet edilmiş. Peygamber SAS Efendimiz buyurmuş ki:

(*Ni'me's-şefîu el-kur'ânü*) “Kur'ân-ı Kerîm ne güzel şefaattçidir.”

“—Allah Allah! O kitap şefaattçi mi olur?”

Evet, Kur'ân-ı Kerîm şefaattçi olacak.

“Kur'ân-ı Kerîm ne güzel şefaattçidir; (*li-sahibihî yevme'l- kıyâmeti*) ona sahip olan, onu okuyan, hafızasında bulunduran insana kıyamet gününde Kur'ân-ı Kerîm ne güzel şefaattçidir.”

(*Yekûlü*) “Der ki Kur'ân-ı Kerîm: (*Yâ rabbi ekrimhu*) Yâ Rabbi! Şu benim sahibime ikram et! Beni muhafaza eden, beni hafızasına alan, beni evinde muhafaza edip okuyan kimseye ikram eyle Yâ Rabbi!” diye dua eder.

Allah-u Teâlâ Hazretleri Kur'ân-ı Kerîm'inde zikrediyor ki:

وَتَكَلِّمُنَا أَيْدِيهِمْ وَتَشْهَدُ أَرْجُلُهُمْ بِمَا كَانُوا يَكْسِبُونَ

(يس: ٦٥)

(*Ve tükellimünâ eydîhim*) “Elleri şehâdet edecek, konuşacak. (*Ve teşhedü ercülühüm bimâ kânu yeksibûn.*) Ayakları işlediklerine şahitlik edecek.” (Yâsin, 36/65)

Allah bu elleri, ayakları, derileri konuşTURACAK, şahitlik ettirecek. Nasıl konuşTURACAKSA konuşTURACAK. Günahkârların elleri, ayakları, derileri sahibi aleyhinde:

“—Evet yâ Rabbi! Bu günahı işledi, bu elini harama uzattı, çaldı, bu ayağıyla o haram yere yürüdü.” diye Allah-u Teâlâ’ya şehadet edecekler.

Kendi azalarına diyecekler ki:

وَقَالَ وَابِلَ لِوَدِهِمْ لِمَ شَهِدْتُمْ عَلَيْنَا، قَالَ وَ
أَنطَقْنَا اللّٰلِ الَّذِي أَنطَقَكَ لَ شَيْءٍ

(فصلت: 21)

(*Ve kâlû li-cülûdihim lime şehidtüm aleynâ*) “Derilerine: ‘Niye siz bizim aleyhimize böyle şahitlik yaptınız, niye konuşTunuz?’ derler. (*Kâlû*) Onlar da: (*Entekana’llâhü’llezî entaka külle şey*) ‘Her şeyi konuşTURAN Allah bizi de konuşTURDU. Ne yapalım, konuşMAMAK elimizde mi?’ derler.” (Fussilet, 41/21)

Allah-u Teâlâ Hazretleri dilerse taşı konuşTURUR, dilerse ağacı konuşTURUR, dilerse eli, ayağı, deriyi, gözü, kulağı konuşTURUR. Dilerse Kur’an’ı konuşTURUR.

Kur’ân-ı Kerîm de böyle şehadet edecek, şefaath edecek; diyecek ki:

“—Yâ Rabbi! Şu benim sahibime ikram eyle!”

Onun üzerine, (*Feyülbesü tâce'l-kerâmeti*) “O Kur’an ehlinin, Kur’an’a sahip kimsenin başına bir kerâmet tacı giydirilecek.”

Ne demek kerâmet tacı? Allah’ın ikramı olarak başına, onun şerefini, izzetini ifade etmeye vesile olan, güneş gibi parlayan bir taç giydirilecek.

(*Sümme yekülü*) “Durmayacak Kur’ân-ı Kerîm, diyecek ki: (*Yâ rabbi zidhu*) Yâ Rabbi, ikramını arttır! Arttır yâ Rabbi şu benim sahibime ikramını... (*Feyüksâ kisvete'l-kerâmeti*) Üzerine kerâmet elbisesi giydirilecek. Allah’ın ikramı olarak, müstesna bir şeref timsali olmak üzere, üniformalıların en şereflişi gibi Kur’an hatırına onun üzerine bir kiske giydirilecek.”

(*Sümme yekülü*) “Kur’an yine durmayacak: (*Yâ rabbi zidhu*) “Yâ Rabbi, daha ziyade ikram eyle... (*İrda anhu*) Bu benim sahibimden, bu Kur’an ehli olan kişiden razı ol!” diye böyle Kur’an şefaath edecek, Allah da razı olacak. (*Feleyse ba'de rıda'llâhu şey'ün*) “Allah’ın rızasından daha öteye de ikram olmaz.” Yani Allah razı oldu mu, Allah’ın hoşnutluğunu kazandı mı insan, tamam; ötesini söylemeye lüzum yok...

Allah-u Teâlâ cümlemizi ehl-i Kur’an eylesin...

Ehl-i Kur’an nasıl olacağız?

Kur’ân-ı Kerîm’i alacağız, okuyacağız. Arapçasını okuyacağız anlayacağız. Arapçasını öğreneceğiz, tefsirlerini okuyacağız, ezberimize alacağız, ahkâmını tatbik edeceğiz.

Ne demiş?

“–Yalan söyleme!” demiş. Ne demiş?

“–Namaz kıl! Oruç tut! Zekât ver!” demiş.

“–Haram söyleme, haram işleme! Faiz yeme! Yalan yere şehadet etme!” demiş.

Ahkâmını tutacağız, ahkâmına tâbî olacağız.

Eğer bir insan Kur’ân-ı Kerîm’i evlâdına okutur, öğretirse; evlâdı da o Kur’ân-ı Kerîm’i öğrenir amel ederse; ahirette o annenin babanın başına da taç giydirilecek. Onun için, evlâtlarınızı ehl-i Kur’an yetiştirmeye gayret edin!

Ama sadece lafzını değil, mânâsını da bilsin, Kur’ân-ı Kerîm’in şerefini anlasın! “Ben Kur’ân-ı Kerîm’i öğrendim.” desin. O şerefe yakışacak tarzda insan olsun; Kur’an’ın ahkâmına tâbî olsun, onu öğretmeyi, başkalarına anlatmayı vazife bilsin.

Şimdi memleketimizde Kur’an kursları var, Kur’ân-ı Kerîm’e bir rağbet görünüyor, evlâtları oraya gönderiyorlar, hafız yetişsin filan diye. İyi güzel ama Kur’ân-ı Kerîm, hafızlık, dünya devşirmek için değil. Dünya metaı, malı mülkü devşirmek için vasıta değil; ahiretin sevabını kazanmak için, Allah’ın rızasını kazanmak için vasıta... Ona çok dikkat edeceğiz. Onu âlet edip dünyalık devşirmeye çalışmak uygun değil. Onu da öğreteceğiz evlâtlarımıza...

Ben arkadaşlarıma dedim ki: Biz Kur'an kursu açabilsek, kendimiz açsak... O Kur'an kursundaki kardeşlerimizi bir meslek sahibi etsek, oradan kazansa; bunu Allah rızası için yapsa... Bu ahiret işini dünya işine karıştırmasa diye düşündük.

h. Ne Güzel Adettir Kaylûle Uykusu

Bu hadîs-i şerifte mevzu yine değişti. Peygamber SAS Efendimiz buyurdu ki:⁸

نِعْمَ الْعَادَةُ الْقَائِلَةُ، وَنِعْمَ الْعَادَةُ الْحَبَامَةُ

(الدیلمی عن أنس)

RE. 453/3 (*Ni'me'l âdetü el-kâiletü, ve ni'me'l-âdetü el- hacâmetü*)

(*Ni'me'l âdetü el-kâiletü*) “Ne güzel âdettir *kaylûle* uykusu. (*Ve ni'me'l-âdetü el-hacâmetü*) Ne iyi âdettir hacamat olmak.”

Övülen bu *kaylûle* uykusu ne demek?

Kayl veya *kaylûle* uykusu, öğlenden az evvel uyunan uyku demektir. Hatta uyumasa bile, uzanması, istirahat etmesi demektir. İnsan gözünü kapatıp, kendinden geçmese bile uzandı mı, ona *kaylûle* derler. Öğlenden az evvel, öğle üzeri, o civarda...

Neden?

⁸ Deylemi, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.IV, s.266, no:6783; Enes ibn-i Mâlik RA'dan.

Kenzü'l-Ummal, c.X, s.16, no:28147; *Camiü'l-Ehadis*, c.XXII, s.261, no:24822.

Sabah namazında kalktı bu müslüman, öğle olduğu zaman mesaisinin yarısını çoktan geçti. Beş altı saattir ayakta. İşte o zaman uyumazsa akşama yorgun, argın, bîtap düşer, yatsı namazını bile zar zor kılar. Ama o zaman şöyle bir istirahat ediverirse, günün ortasındaki o istirahat sanki buruşmuş çiçeği sulamak gibidir; yeniden bir tazelik getirir.

Peygamber SAS Efendimiz öğlenden evvel böyle uyurdu.

Faydası ne?

Oruçluysa oruca takviye olur, yani rahat bitirmesine sebep olur.

Geceleyin ibadete kalkmasına kolaylık olur, insanın neşesini arttırır.

“—Şimdi insanı uyutma!”

Tamam uykuya ihtiyacı yok, uyumasın ama akşama bakarsın yüzü gülmüyor, suratı bir karış asık...

Ne oldu? Uykusuz, keyfi yerinde değil, yani tadı yok... Halinde öyle bir neşe hali olmaz. İşte bu öğle uykusunu yapmak lazım.

“—Hocam hepimiz işçiyiz, esnafız, öğleyin uyumak mümkün olmuyor.” diyebilirsiniz.

Bir çaresini bulup kendinizi uzanmaya alıştırmın!

Muhtelif zamanlarda da söyledim, Amerika’da zenginlerin hayatlarını incelemişler. Adam zengin, çok paraları var, dolarmilyoneri... Milyonları olan bir adam ama çok çabuk ölüyormuş. Kırk, kırk beş, elli yaşında... Elli yaşını geçenler azmış. Bir tanesi çok uzun yaşamış.

“—Bu neden uzun yaşıadı?” diye hayatını incelemişler.

Öğleyin işyerinde özel daireye çekilirmiş, hiç kimse rahatsız edemez kendisini; sekreterler, şunlar, bunlar. Hele bir telefon bağlasınlar, mümkün değil. Yani yer yerinden oynasa, şirketleri batsa çıksa, öğleyin o saatte rahatsız etmek yok. Öğlenin o vaktinde o uzanırmış.

Hadisleri mi okudu ne yaptı! Onlar bazen öyle yapıyorlar. Böyle hasım hasım okuyorlar, okuyorlar faydalı şeyleri alıyorlar.

Meselâ, eskiden yıkanmazlardı hıristiyanlar, hiçyıkamazlardı. Neden? Bebekken papazın kendisine serptiği vaftiz suyu bozulmasın diye yıkanmayı sevmezlerdi.

Hatta bizim bu memleketimize gelip de giden seyyahlar bizim dedelerimizin her gün yıkandığını, abdest aldığını, boy abdesti, gusül aldığını görünce; bunlar hasta olacak sanırlarmış, korkarlarmış. Kendileri bir sene, iki sene yıkanmazlarmış. Yalnız kraliçeler filan bilmem ne kadar zamanda bir kolanyayla silinirlermiş.

Ama şimdi bak, yıkanmayı öğrendiler. Hepsinin evinde banyo var, hepsinin evinde duş var; öğrendiler şimdi bir sabah yıkanıyorlar, bir akşam yıkanıyorlar.

Sonra eskiden bunlar diş fırçalamak, diş temizlemek bilmezlerdi. Ama biz fırça çıkmadan, naylon çıkmadan önce, 1400 yıldan beri dişlerimizi misvak denilen şeylerle temizlemiştir. Peygamber Efendimiz’in sünneti.

Sonradan bu işin doğru olduğunu anladılar, bak nasıl diş macunları, diş fırçaları çıkarttılar, motorlusunu çıkarttılar. Ağzına sokuyorsun, gır gır gır dönüyor, dişleri temizliyor.

Çeşit çeşit şeyler buldular ama esas ne? Diş temizlemenin önemini, yıkanmanın önemini anladılar. Bu hıristiyanlar bizim Müslümanlığı tetkik ediyorlar, faydalı gördükleri şeyleri alıyorlar. Olabilir ki yine bizim hadîs-i şeriflerden almışlardır.

Hasılı, hülâsa-i kelâm öğleyin fırsatınız varsa şöyle ışıkları kapayın bir uzanın, bu sünnet yerine gelsin, bak nasıl dinç olacaksınız. Azıcık bir uzanın; namaz kıldıktan sonra veya namazı kılmadan evvel, kapatın kapıyı, pencereyi, perdeyi, ışığı; şöyle bir 15-20 dakika uzanın, Peygamber Efendimiz'in sünnetidir, tavsiyesidir diye; gece ibadetine de kolay kalkarsınız.

Geceleyin bir de teheccüd var ya, sevaplı bir ibadet... Peygamber Efendimiz başka bir hadis-i şerifinde buyurmuş ki:⁹

رَكَعَتَانِ مِنَ اللَّيْلِ خَيْرٌ مِنَ الدُّنْيَا وَمَا فِيهَا.

(*Rek'atâni mine'l-leyli hayrun mine'd-dünyâ ve mâ fîhâ*) “Geceleyin kılınan iki rekât namaz, dünyadan da dünyanın içindeki her şeyden de daha hayırlıdır.”

⁹ Lafız farkıyla: Deylemi, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.III, s.455, no:5404; Abdullah ibn-i Ömer RA'dan.

Kenzü'l-Ummal, c.VII, s.785, no:21405; *Camiü'l-Ehadis*, c.XIII, s.145, no:12782.

E bu adam nasıl geceye kalksın ki, akşama zaten yorgun, bitkin geldi. Bir de akşam yemeğini yedikten sonra camiye bile gidecek hali kalmadı, yatsıyı paldır küldür kıldı yattı. Ama gündüz dinlenirse, gece ibadeti de kolay olur.

Bir de hacamatı tavsiye etmiş burada:

(*Ve ni'me'l-âdetü el-hacâmetü*) “Ne güzel âdettir hacamat olmak.”

Hacamat olmak ne demek?

“—Kan aldırma” demektir. Artık onun şekli semâîli, hani şöyle deriyi çizerler öyle alırlar veyahut başka şekillerle kan alırlar. Kan damarlarda fazlalaşıyor, onu aldığın zaman kalp rahatlıyor. Bir de eski kan gidiyor. Kan azaldığı için ilikler, kan yapan cihazlar, dalak yeniden bir çalışma yapıyor, insanda bir tazelenme oluyor. Yani bu kan aldırma, hacamat olma işini ve öğle uykusunu Efendimiz tavsiye etmiş.

Arkasındaki hadis bizim memleketimize göre pek şey değil ama yine teberrüken okuyalım:

i. Otuz Deve Sahibi Olmak Ne İyidir

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:¹⁰

¹⁰ Ahmed ibn-i Hanbel, Müsned, c.II, s.446, no:9765; İbn-i Asakir, Tarih-i Dimaşk, c.XXXVII, s 343, no:4389; Ebu Hüreyre RA'dan.

Kenzü'l-Ummal, c.VI, s.298, no:15785; *Camiü'l-Ehadis*, c.XXII, s.249, no:24788.

نِعْمَ الْإِبِلُ الثَّلَاثُ وَنَ، ي حَمَل عَلَى نَجِيبِهَا، وَت
غَنَى أَرْبَابَهَا، وَت مِنْ ح غَزِيرَهَا غَزِيرَهَا،
وَ ت لَتَقَى فِي مَحَلِّهَا يَوْمَ وَرَدِهَا فِي أُعْطَانِهَا

(كر. عن أبي هريرة)

RE. 453/4 (*Ni'me'l-ibilü's-selâsûne yuhmelü alâ necîbihâ, ve tuğnâ erbâbuhâ, ve tümnehu gazîruhâ, ve tültekâ fî mahallihâ yevme virdihâ fî a'tânihâ.*)

(*Ni'me'l-ibilü's-selâsûne*) “Otuz tane develik bir sürüye sahip olmak ne iyidir.” Oranın en çok mevcut olan çöl hayvanı deve ya... (*Yuhmelü alâ necîbihâ*) “En güçlü kuvvetlisine, uygun, asil olanına binilir. (*Ve tuğnâ erbâbuhâ*) sahipleri zengin olur, her türlü şeyden müstağni olur.” Çünkü bunun yününden, derisinden faydalanırlar; keserler, etinden faydalanırlar; sütü sağılır, sütünden faydalanılır.

Deve her şeyi faydalı olan bir mahlûk...

(*Ve tümnehu gazîruhâ*) “Yünleri bağışlanır, ona buna verilir, hayır yapılmasına vesile olur. (*Ve tültekâ fî mahallihâ yevme virdihâ fî a'tânihâ*) Ve mübarek hayvandır, öyle ürküp kaçıp gitmez. Gidip vardığın zaman yerinde bulursun, koyduğun yerde bulursun. Çölün içinde oraya buraya gitmez. Sahibi nereye koyduysa orada aynen bulur.” diye övmüş Peygamber Efendimiz.

Devenin yaratılışı üzerinde Kur'ân-ı Kerîm'de medihler var.

Ayet-i kerîmede buyuruluyor ki:

أَفَلَا يَنْظُرُونَ إِلَى الْإِبِلِ كَيْفَ خُلِقَتْ

(الغاشية: ١٧)

(*Efelâ yenzurûne ile'l-ibili keyfe hulikat*) “Şu insanlar, hiç şu devenin nasıl yaratıldığına bakmazlar mı? Bu devenin yaratılışında ibretler var, hikmetler var.” (Gâşiye, 88/17)

Öyle hikmetler var ki, bir kere bu hayvan sırtına üç günlük, bir haftalık gıdasını depo ediyor. Hörgüç dediğimiz şey depo; suyunu, gıdasını depo ediyor. Ondan sonra üç günlük, beş günlük yola susuz gidebiliyor, tam çöl hayvanı. Su her yerde bulunmaz.

Sonra devenin ayakları yaygındır, lop loptur; at gibi olsa kumun içine batar, tırnak olsa batar. Ama yaygın olduğundan kumun üstüne lap lap basar ve güzel yürür. Muhite gayet uygun, uzun bacaklı... Kısa olsa kum tepeleri arasında yürüyemez. Yüksek, deposu sırtında, susuzluğa, gıdasızlığa mütehammil, yürüyüşü kolay, hızlıca gider, halim selim bir hayvan...

Allah bunu neden başka yerde değil de burada, çölde yaratmış? Onu bile insan düşünürse, Allah'ın varlığını, birliğini anlar, yola gelir. Onun için ayet-i kerîmede, “Bakmıyorlar mı o devenin nasıl yaratıldığına?” diye işaret ediliyor.

Hakikaten de ben de acizane bakıyorum, Rabbimiz her şeyi ne kadar hikmetle yaratmış. Kışın portakal var, portakalın içinde C vitamini var. Kışın insan çok üşür, C vitamini soğuğa en iyi şey. Kışın onu yaratmış. Yazın insanın suya ihtiyacı olur, yazın karpuz, kavun var. Kocaman kavun yiyorsun safi su, yüzde doksan dokuzu su. Yani Rabbimiz öyle güzel bir ambalaj yapmış ki suya, bir de kullarım yesin de şükretsin diye içine şeker katmış; yazın onu yiyorsun, susuzluğun gidiyor.

Neye baksanız ibrettir, deveye de baksanız o da ibrettir. Allah bizi ibretleri görüp de kendisine güzel kulluk edenlerden eylesin.

j. Arafe Günü Ne Güzel Bir Gündür

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:¹¹

نِعْمَ الْيَوْمُ يَوْمَ عَرَفَةَ، يُنْزِلُ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ فِيهِ إِلَيَّ
السَّمَاءِ الدُّنْيَا

(الديلمى عن أم سلمة)

RE. 453/5 (Ni'me'l-yevmü yevmü arafete, yenzilu'llàhu azze ve celle ile's-semâi'd-dünyâ.)

¹¹ Deylemi, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.IV, s.260, no:6769; Hz. Ümm-ü Seleme RA'dan.

Kenzü'l-Ummal, c.V, s.71, no:12100; *Camiü'l-Ehadis*, c.XXII, s.267, no:24844.

(*Ni'me'l-yevmü yevmü arafete*) “Arafe günü ne güzel bir gündür, (*yenzilu'llàhu azze ve celle ile's-semâi'd-dünyâ*) Allah-u Teâlâ Hazretleri en yakın semaya rahmetiyle nüzül buyurur.” diyor.

(*Yevmü arafete*) “Arafe günü” dediği nedir?

Kurban Bayramı'nın bir evvelki günüdür. Hacıların Arafat'a çıktığı gündür. Hem gün mübarektir, hem de Arafat'ın mahalli mübarektir; hacılar oraya gitti mi yer de, zaman da mübarek, artık etsinler duaları, Rabbinin rızasına eriversinler. Çünkü;

“—Bugün gözüne, kulağına, diline sahip olan hayra erer.” diye Peygamber SAS Efendimiz'in hadîs-i şerifi var.

Gözüne sahip olacak, harama bakmayacak; diline sahip olacak, kimseyi incitmeyecek; duayla meşgul olacak... Mübarek bir gündür. Ama hacca gidememiş insan da zamanın mübarekliğinden faydalansın. Yani Arafat'a gidemiyor, ama burada da var Arafe günü...

Arafe gününde oruç tutmak çok sevaptır. “Geçmiş senenin ve gelecekte senenin günahına kefarettir.” diye hadîs-i şerif var. İki senenin günahını bağışlattırır diye hadîs-i şerif var. Arafe gününde oruç tutmayı defterlerinize yazın, kaydedin, ona gayret edin.

Ama hacıların oruç tutması mekruhtur. Neden? Hacı güneşin altında Arafat'ta vazife yapacak.

“–Ben tutuvereyim de o sevabı ben de alayım!”

Mekruh, Efendimiz tavsiye etmemiş. Duymadın mı, mekruh! Yani söz dinlemek iyi. Söz dinlemediğin zaman, daha iyi yapayım dediği zaman iyi yapmıyor. Oruç tutayım derken, haydi bayılıveriyor. Bu sefer bütün tesbihat, dualar kaldı.

Allah-u Teâlâ Hazretleri bizleri hayırlı günlerin hayrından, bereketinden faydalanırsın... Haclara, umrelere sıhhatle, afiyetle varmayı nasib etsin... Mağfirûn zümresine dahil eylesin... Sevdiği, razı olduğu kul olarak kendisine varmayı nasib eylesin...

Bi-hürmeti esrâri sûreti'l-fâtihah!

Prof. Dr. Mahmud Es'ad COŞAN

02. 02. 1986 - İskenderpaşa Camii

[Bütün HADİS DERSLERİ'ne PDF olarak ulaşmak için tıklayınız.](#)

